

YHDYSKUNTALAUTAKUNTA

1000e	**TP 2022	TA 2023	TA 2023 muutos	MTA 2023	Toteuma 31.12.2023	To- teuma %
Toimintatulot (ulk)	5 345	9 629	-1 296	8 333	8 658	103,9 %
Toimintamenot (ulk)	-23 195	-21 536	-312	-21 848	-21 583	98,8 %
Toimintakate (netto)	-17 850	-11 907	-1 607	-13 515	-12 925	95,6 %
Toimintatulot* (ulk ja sis)	25 835	27 092	-1 296	25 797	26 431	102,5 %
Toimintamenot* (ulk ja sis)	-23 557	-21 765	-312	-22 077	-21 832	98,9 %
Toimintakate (netto ulk ja sis)	2 278	5 327	-1 607	3 720	4 599	123,6 %
Laskennalliset kustannukset						
Poistot ja arvonalentumiset	-9 962	-9 793	0	-9 793	-9 684	98,9 %
Muut lask. vyörytystulot	385	0	0	0	428	
Muut lask. vyörytyskustannukset	-727	-389	0	-389	-846	217,6 %
Kokonaiskustannukset (ulkoiset-, sisäiset- ja vyörytys menot sekä poistot)	-34 246	-31 948	-312	-32 259	-32 363	100,3 %

* valtuustoon nähden sitovat erät

** TP 2022 eurot perustuvat ko. vuosien organisaatiorakenteeseen

Merkittävimmät talouden poikkeamat

Yhdyskuntalautakunnan palvelussuunnitelman ulkoisten menojen toteuma on 98,8 %. Tuottojen toteumaprosentti on 102,2 ja toimintakatteen toteumaprosentti on 96,7. Muutostalousarviovalmistelun yhteydessä lautakunnan alaiseen palvelussuunnitelmaan on päätetty yhteensä 311 700 € lisää toimintakuluja ja vähennetty 1 295 500 € toimintatuottoja. Toimintatuottojen vähenemä johtuu rakentamisen huonosta suhdanteesta, joka heijastuu yhdyskunnan palvelualueella sekä tonttien myyntiin että rakennusvalvonnan lupatuloihin. Muutostalousarvion kululisäykset liittyvät leasingrakennusten maksuihin, jotka ovat kasvaneet korkeiden korkokulujen vuoksi. Toimintamenojen osalta ei ole merkittäviä muita talouden poikkeamia, mutta huomionarvoista on, että sähkö- ja lämmityskulut nimenomaan eivät vuonna 2023 nousseet ja varatut määrärahat alittuivat.

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan havainnot

Nykyinen maailmantilanne sekä sitä kautta rakennusalan sekä muiden alojen kustannusten nousu aiheuttaa palvelualueella sekä taloudellisia riskejä että viivästyttää hankkeita. Julkisen rakentamisen kustannukset eivät ole laskeneet. Kunta valmistautuu rakentamisen suhdanteiden

elpymiseen laatimalla asemakaavavarantoa sekä pientaloalueina että keskustoissa. Kunnan pientalotonttien kaavavaranto on kasvanut vuoden aikana ja on nyt hyvällä tasolla, mikä edesauttaa välittömästi pitkäjänteistä investointien, palvelujen ja verkostojen suunnittelua, sekä tontinmyyntituloja suhdanteen elpyessä. Hajarakentamispaine on väliaikaisesti hellittänyt rakentamisen heikentyneen suhdanteen vuoksi, mikä on hillinnyt väliaikaisesti yhdyskuntarakenteen hajautumista ja pirstaloitumista ja infran ja palvelujen verkostojen laajentamistarvetta.

Pätevän henkilöstön saatavuus teknisellä alalla on yhä hankalampaa. Työvoimapulalla voi olla haitallisia vaikutuksia kunnan elinvoimaan.

YHDYSKUNNAN HALLINTO JA ALUEELLISET PALVELUT

Hallinto vastaa palvelualueen yhteisten asioiden hoidosta, tehtävien koordinoinnista, lautakuntatyöskentelyn sujuvuudesta, tietohallintopalveluista ja luottamushenkilöiden koulutuksesta. Hallinnon alaisuuteen kuuluu myös ympäristöterveydenhuollon seudullinen yhteistyö. Lisäksi palvelualueen hallinnon alla on kuntakeskuksen kehittämisen hanke, jonka toteuttaminen läpileikkaa koko palvelualueen.

Ympäristöterveydenhuolto ja eläinlääkintähuolto hoidetaan seutukunnallisesti kuuden kunnan kesken (Pirteva). Isäntäkuntana toimii Pirkkala. Ympäristöterveydenhuolto turvaa ohjauksen ja valvonnan keinoin kuntalaisille turvalliset ja terveelliset elintarvikkeet, asuinolot, elinympäristön, kulutustavarat ja kuluttajapalvelut.

Teema	Talousarviotavoite	Mittari	Toteuma 31.12.	Tilannepäivitys
Kasvu ja elinvoima	Kehitämme keskustahankkeen kautta kuntakeskuksen vetovoimaa ja palveluita. Keskustakehän kortteleiden asemakaavoitustyötä viedään eteenpäin ja alueen infraa suunnitellaan eteenpäin ja rakentamista jatketaan.	Vähintään yksi uusi keskustakortteli lähtee vuoden 2023 aikana rakentumaan.	Jatke Pirkanmaa Oy:n kanssa korttelin 114 varausta on jatkettu vuonna 2023. Aran tiukentunut linja, korkotaso sekä maailmanpoliittinen tilanne on kuitenkin hankaloittanut hankkeiden liikkeellelähtöä eikä kortteli ole vielä lähtenyt rakentumaan.	Ei toteudu

Muut olennaiset tapahtumat

Keskustan kehittämisen hankkeen osalta Telkän Taipaleen sillan länsipuoleiset yhteydet saatiin vuoden 2023 aikana valmiiksi ja vuoden alussa päästiin juhlimaan sillan avajaisia. Valtion avustama hanke kuntakeskustan jalankulun opasteista saatettiin päätökseen ja opasteet on asennettu maastoon. Elävät kaupunkikeskustat ry:n valtakunnallinen keskustakehittämisen päätapahtuma järjestettiin Lempäälässä ja Tampereella. Tapahtumaan osallistui Lempäälässä yli 100 henkeä.

Jatke Pirkanmaa Oy:lla sekä Pirkanmaan opiskelija-asunnoilla on varaukset keskusta tonteista. Hankkeiden liikkeelle saamiseksi tehdään töitä huolimatta hankalasta markkinatilanteesta.

Sääksjärven kehittämisen hankkeessa Sääksjärven keskustan yleissuunnitelma hyväksyttiin valtuustossa kesäkuussa 2023. Sääksjärven yleiskaavaa on viety eteenpäin, jotta kaavaehdotus saadaan vuoden 2024 alussa nähtäville. Tavoitteena on saada yleiskaava hyväksytyksi vuoden 2024 aikana. Lehtivuoren asemakaava on laitettu vireille vuoden 2023 alussa ja alueen maaperää ja infrakustannuksia selvitetty. Sääksjärven aseman suunnittelua edistetään MAL-hankkeena uudella kaudella. Lempäälän kunta on mukana valtatie 3 oikaisun suunnittelu- ja ohjausryhmissä.

TILAT JA RAKENNUTTAMINEN

Tilat ja rakennuttaminen hallinnoi kunnan kiinteistöomaisuutta ja vuokraa tilat kunnan sisäisille ja ulkoisille asiakkaille. Tilat ja rakennuttamisessa huolehditaan kunnan kiinteistöjen kunnossapidosta, käytettävyydestä ja arvon säilymisestä mahdollisimman laadukkaasti. Kunnossapidon työt tilataan konserniyhtiö Lekitek Oy:ltä tai yksityisiltä toimijoilta.

Tilat ja rakennuttaminen hoitaa isojen talonrakennusinvestointien rakennuttamisen sekä kiinteistöjen peruskorjaushankkeiden rakennuttamisen. Hankinnat kilpailutetaan hankintalainsäädännön mukaisesti.

Teema	Talousarvio-tavoite	Mittari	Toteuma 31.12.	Tilan-nepäi-vitys
Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen (Hyte)	Sääksjärven koulukeskusten laajennuksen ja peruskorjauksen suunnittelun ja rakentamisen laadunhallinnalla varmistetaan, että tilat ovat käyttötarkoituksen mukaiset, esteettömät, terveelliset ja turvalliset. Rakennus suunnitellaan pitkäikäiseksi, huomioiden huollettavuus.	<p>Kosteudenhallinnan laadunhallinta Kuivaketju10-toimintamallin mukaisesti</p> <p>Rakennus- ja vastaanotonaikainen puhtaudenhallinta Puhtausluokitus P1- ja Terve Taloperiaatteiden mukaisesti</p> <p>Lupa- ja toteutus suunnitteluvaiheessa käyttäjien, ylläpidon ja kunnan vammaisneuvoston kuuleminen</p>	<p>Laajennusosan uusi KVR-urakan valintapäätös on tehty elokuun yhdyskuntalautakunnassa, mikä sai lainvoiman syyskuussa. Varsinaiset rakennustyöt käynnistyivät lokakuun lopussa. Urakkasopimuksessa on edellytetty mittariksi asetettujen laatu- tavoitteiden noudattaminen.</p> <p>Käyttäjiä on kuultu säännöllisesti hankkeen valmistelu- ja urakan kehitysvaiheessa. Käyttäjiä kuullaan myös rakentamisen aikana toteutus suunnitelmien täsmentyessä. Suunnitelmat on esitelty vammaisneuvostolle ja he ovat antaneet lausunnon laajennushankkeen rakennuslupaa varten.</p> <p>Peruskorjausosuus käsitti vuonna 2023 nykyisen koulun aineenopetus siiven 2.krs tila- ja pintamuutokset talotekniikkatöineen. Työ suoritettiin koulun kesäloman aikana asetettujen laatutavoitteiden mukaisesti. Käyttäjiä on kuultu peruskorjaus suunnitelmien osalta.</p>	<p>Toteutuu</p>

Teema	Talousarviotavoite	Mittari	Toteuma 31.12.	Tilan- nepäi- vitys
Ympäristö ja kestävä kehitys	Kunnan rakennusten sisäilmaolosuhteiden ja energiatehokkuuden optimointi tekoälyn avulla. Hyödynnetään KIESI-hankeessa (Kiinteistöjen Ilmastotieto Energiajohdamisen tueksi -hanke) hankittua kulutus- ja sisäilman seurantajärjestelmää, sekä tehtyjä selvityksiä.	Toteutetaan sisäilmasto-olosuhteiden ohjelmallinen optimointi kolmeen kunnan kohteeseen, joissa merkittävä energian kulutus (Lempoisten, Moisio ja Hakkarin koulut).	Sisäilmasto-olosuhteiden ohjelmallinen optimointi on toteutettu lämmitysverkon osalta kolmeen energiankulutukseltaan merkittävään kohteeseen; terveyskeskukseen sekä Lempoisten ja Hakkarin kouluun, lisäksi päiväkotit Saturantaan ja Kuljun kouluun on tulossa automaattiosaneeraus-yhteydessä	Toteutuu
Kasvu ja elinvoima	Käynnistetään Kuljuun, Kemintie 8 sijaitsevalle Y-tontille uuden päiväkodin rakennushankkeen kilpailutus. Päiväkoti toteutetaan elinkaarimallilla, missä palveluntarjoaja vastaa rakentamisesta ja tilojen ylläpidosta sovitun ajanjakson. Päiväkoti on vähintään 10 ryhmäinen. Tavoitteena päiväkodin käyttöönotto vuonna 2024.	Palveluntarjoaja on valittu ja rakennustyöt käynnistyvät.	Kuljun ja Anniston päiväkotien rakentamista elinkaarihankemallilla on selvitetty keväällä 2023. Lempäälässä käynnistyi kotihoidontuen kuntalisäpilotti 2023, mikä on vaikuttanut päiväkotipaikkoihin, niin että niitä on ollut tavanomaista enemmän tarjolla elokuusta 2023 alkaen. Koska päiväkotipaikkojen akuutti lisätarve on siirtynyt, ei kunnalla ole tarvetta sekä Anniston, että Kuljun uudelle päiväkodille, mikäli kuntalisäpilottia jatketaan. Kuljun päiväkodin rakentaminen on vuoden 2024 talousarviosuunnitelmassa suunniteltu toteutettavan investointina 2026–2027, ei elinkaarihankemallilla ja Anniston päiväkodin rakentamista ei toistaiseksi vielä esitetä.	Ei toteudu

Muut olennaiset tapahtumat

Vuonna 2023 toteutetuilla energiansäästötoimenpiteillä oli vaikutusta, lämpöön ja sähkөөn varatut määräraha riittivät koko vuodeksi energiahinnan noustusta huolimatta. Syksyllä 2022 alkunutta Astetta alemmas -kampanjaa jatkettiin. Huonelämpötilat pidettiin 20–21 asteessa, poikkeuksena päiväkodit, joissa ei ole lattialämmitystä, vanhuspalvelun tilat, neuvola ja sairaalaosastot, joissa huonelämpötilaksi tavoitellaan 21–22 astetta. Ilmanvaihdon käyttöaikojen tarkentamista on jatkettu yhdessä käyttäjien ja kiinteistönhoidon kanssa, säästöjä ei ole tehty kuitenkaan sisäilman kustannuksella. Valaistuksen säätöjen tarkastusta on jatkettu kohteissa, joissa on

ohjaus. Lisäksi energiansäästötoimenpiteissä hyödynnetään dataa kulutus- ja sisäilmastoseurantajärjestelmän avulla. Sisäilmasto-olosuhteiden ohjelmallinen optimointi on toteutettu lämmitysverkon osalta kolmeen energiankulutukseltaan merkittävään kohteeseen: terveyskeskukseen sekä Lempoisten ja Hakkarin kouluihin.

Lempäälän kunnalle myönnettiin EU-rahoitusta (EUCF) investointikonseptien kehittämiseksi, rahoituksella tuetaan ilmasto- ja energiatoimenpiteiden toteuttamista kunnissa. Saatu avustus on 60 000 €, mitä voidaan käyttää ulkopuoliseen asiantuntijatyöhön sekä kunnan henkilöstön työpäivien kattamiseen. Avustus käytetään Sääksjärven koulua ja Hakkarin liikuntahallia koskevien energiansäästöinvestointien konseptointiin. Investointikonseptin avulla pyritään luomaan tapa toteuttaa investointi mahdollisimman laadukkaasti siten, että investointi saadaan maksettua säästetyllä energiankulutuksella.

Sisäilma-asioita hoidetaan hyväksytyin sisäilmaprosessin mukaisesti. Sääksjärven koululle perustettiin kohdekohtainen sisäilmatyöryhmä, minkä avulla rakennuksessa esiintyviä ongelmia on pystytty kohdentamaan paremmin ja löytämään niihin korjaustoimenpiteitä. Hakkarin koululle tehtiin vuonna 2018 toteutettujen tiivistyskorjausten seurantamittaus, missä havaittiin puutteita tiiveydessä. Hakkarin koulun peruskorjaus on suunniteltu toteutettavan 2024–2026 kesien aikana. Kuokkalan koulun vanhalle osalle tehtiin kuntotutkimus, minkä perusteella rakennukselle on suunniteltu peruskorjaus, toteutus kesien 2024–2026 aikana.

Mansikkamäen uusi päiväkotikoti valmistui käyttöön keuhäällä 2023. Rakennus on suunniteltu pysyväksi rakennukseksi siirtokelpoisuudesta huolimatta. Laatuvaatimusten lisäksi myös rakennuksen arkkitehtuuriin kiinnitettiin huomioita rakennuksen hankintakilpailutuksessa. Uuden rakennuksen myötä Mansikkamäkeen mahtuu neljä ryhmää, yksi ryhmä enemmän kuin vanhassa puretussa. Arwolan päiväkotikoti otettiin käyttöön tammikuussa, pihatyöt tehtiin loppuun kesällä 2023.

AVI myönsi 30 000 euroa avustusta Siskonlinnan päiväkodin pihan luonnonmukaistamiselle ja liikuntaedellytysten parantamiseksi. Avustuksen mukaiset työt toteutetaan vuoden 2024 aikana.

Lempäälän kunta osti kesällä 2023 Ideaparkin vieressä olevan liikuntahallin. Kauppaan sisältyi myyjän toteuttamat hallin muutostyöt sovitun sisällön mukaisesti ennen kohteen vastaanottoa. Muutostöiden valvonnasta vastasi Tilat ja rakennuttaminen.

Mäyriän saunoja ei saatu peruskorjattua vuonna 2023, korjaustyöt ovat mittavat ja niiden toteuttamiseen olisi tarvittu kaikkien omistajakuntien taloudellinen sitoutuminen. Naisten saunaan vedettiin kunnallinen vesi ja viemäri ja saunaan tehtiin pieniä korjaustöitä, jotta toinen saunoista saatiin kuntalaisten käyttöön kesäksi. Lempäälän kunta on esittänyt Mäyriän muille omistajille ostotarjouksen osuudestaan, jotta hoitotoimikunnassa olisi vain Mäyriän alueen kehittämiseen sitoutuneita omistajia. Neuvottelut ovat loppuvuodesta 2023 vielä kesken.

Hakkarin urheilukentän luonnonnurmi uusittiin takuutyönä.

HINKU-tavoitteiden mukaisesti työmatkapyöräilyä ja -liikkumista edistettiin hankkimalla turvallisia polkupyöräiden säilytyspaikkoja yhteen kiinteistöön. Sähköautojen latauspisteitä hankittiin kunnan kiinteistöön, mutta kolmen kohteen osalta asennus siirtyi vuodelle 2024. Laki edellyttää tämän toteutuvan vuoteen 2024 mennessä julkisissa kiinteistöissä, joissa vähintään 20 autopaikkaa.

TONTTI- JA MITTAUSPALVELUT

Tontti ja mittauspalvelut tarjoaa mittaus-, kartta- ja paikkatietopalveluja sekä kunnan oman suunnittelun ja rakentamisen että ulkopuolisten toimijoiden tarpeisiin.

Teema	Talousarviotavoite	Mittari	Toteuma 31.12.	Tilanpäävitys
Kasvu ja elinvoima	Maanhankinnat keskittään strategisen yleiskaavan ja maapoliittisen ohjelman mukaisille painopistealueille nauhataajamassa, Sääksjärven ja Marjamäen alueella.	Toteutuneiden kiinteistökauppojen määrä strategisilla painopistealueilla (ha).	Toteuma n. 10 ha. Maakauppoja on tehty maapoliittisen ohjelman mukaisilla alueilla ja osa toteutuu vasta seuraavan vuoden puolella. Neuvotteluja on paljon käynnissä strategisesti merkittävillä ja maapoliittisen ohjelman mukaisilla painopistealueilla.	Toteutuu
Kasvu ja elinvoima	Tontinluovutukset tehdään talousarvion ja tontinluovutus suunnitelman tavoitteiden mukaisesti kunnan kasvutavoitteet ja -resurssit sekä palveluverkon kantavuus huomioiden.	Suunnitelmallisten tontinluovutusten toteutuminen (%).	Toteuma n. 30 %. Tontinluovutuksia on jarruttanut rakentajien varovaisuus toimintaympäristön epävakaudessa; Korkotaso, inflaatio ja lopputuotteen kysynnän epävarmuus. Yksi AO-tonttikauppa (Puusepän tie 2) sekä Vaahteran päiväkodin myynti on toteutunut. Muiden suunniteltujen toteutuminen peruuntui tai siirtyi vuodelle 2024. Talouden suhdanne-ennusteiden antama kokonaiskuva rakentajille on edelleen heikko.	Toteutuu osittain

Muut olennaiset tapahtumat

Maanhankintaneuvottelut on keskitetty strategisen yleiskaavan ja maapoliittisen ohjelman linjauksien mukaisesti joukkoliikenteen vaikutuspiiriin alueelle sekä muihin kunnan kehittämisen kannalta tärkeiksi arvioiduille kasvusuunnille. Iso osa sovituista maanhankintakohteista siirtyi toteutuvaksi vuoden 2024 puolella.

Tontti- ja mittauspalveluihin on vuoden 2023 aikana rekrytoitu määräaikaiseen viransijaisuuteen maanmittausinsinööri sekä määräaikaiseen virkasuhteeseen tontti-insinööri. Haastavat rekrytoinnit ja sijaisjärjestelyt hankaloittivat tilapäisesti palveluprosessien toteuttamista. Tontti-insinööri on ollut aktiivisesti mukana asuntomessujen tontinluovutuksissa ja kunnan

maaomaisuuden sopimushallinnan kehittämisessä. Prosessien kuvaamiseen ja maaomaisuuden hallinnan prosessikehitykseen tullaan kiinnittämään huomiota vuoden 2024 aikana palvelun laadun parantamiseksi ja tehostamiseksi.

Rakennusrekisterin päivitysprojektia on jatkettu vuonna 2023. Projekti jatkuu vuoden 2024 aikana.

INFRAPALVELUT

Tehtäväalueen tavoitteena on infrastruktuurin suunnittelu ja toteuttaminen laadukkaasti, ympäristöä säästävasti ja kustannustehokkaasti siten, että vähennetään ympäristövaikutuksia ja tarjotaan monipuolisesti elämisen edellytyksiä. Lopputuotteina ovat korkeatasoiset asuin-, yritys- ja yleiset alueet sekä kunnallistekniset järjestelmät.

Teema	Talousarviotavoite	Mittari	Toteuma 31.12.	Tilannepäivitys
Ympäristö ja kestävä kehitys	Huolellisella suunnittelulla rakennetaan viihtyisiä ja turvallisia asuinalueita, joissa huomioidaan eri liikennemuodot, joukkoliikenteen saavutettavuus sekä toimiva kunnossapito.	Hyväksytyjen katusuunnitelmien ja yleisten alueiden suunnitelmien määrä.	Vuoden 2023 aikana hyväksyttiin 39 kpl katusuunnitelmia ja 4 kpl yleisen alueen suunnitelmia. Hyväksytyt suunnitelmat olivat Saikan kaava-alueen, Linnajärventien itäosan kaava-alueen, Humalamäen kaava-alueen sekä Ideaparkinakadun suunnitelmat.	Toteutuu
Palveluiden ja toiminnan kehittäminen	Kuntalaisia palvellaan tehokkaasti ja palvelu on helposti saavutettavissa.	Sähköisen palauttekanavan kautta tulleiden palautteiden määrä sekä palautteisiin vastaaminen kolmen päivän sisällä (tavoiteaika).	Vuoden 2023 aikana palautteita infrapalveluille tuli 1 188 kpl. Keskimääräinen vastausaika oli 1 päivä 15 tuntia.	Toteutuu

Muut olennaiset tapahtumat

Nyssen matkustajamäärät kasvoivat huomasti koko seutukunnassa. Lempäälässä matkustajamäärät olivat vuonna 2023 yli 905 000 henkilöä, kasvu oli 18 % edellisvuoteen verrattuna.

Kävelyn ja pyöräilyn edistämishjelma hyväksyttiin huhtikuussa. Hyväksytyllä edistämishjelmalla oli merkittävä rooli valtion myöntämien avustusten saamiseen kävelyn ja pyöräilyn olosuhteiden parannushankkeisiin.

Katujen kuntokartoitusta jatkettiin kartoittamalla kävely- ja pyöräilyväylät. Katujen kuntotietoa kerättiin yhteistyökumppanin järjestämän digitaalisen pelin avulla osallistamalla kuntalaisia tiedon keräämiseen. Työ oli osa HINKU-työtä sekä kävelyn ja pyöräilyn edistämistä.

Vuoreksen maankaatopaikalle toimitettiin ennakoitua enemmän maa-ainesta, joka näkyy tuottojen lisäksi myös kuluina maa-aineksen vastaanoton järjestämisen osalta.

Taajama- ja talousmetsäsuunnitelmat hyväksyttiin marraskuussa. Taajamametsien hoidossa tuulenkaatamien ja vaarallisten yksittäisten kuolleiden puiden poisto vaati runsaasti toimenpiteitä.

	TP 2022	TA 2023	TP 2023
Kunnossapidettävät kaavatiekilometrit	147,9	146,9	149,9
Kunnossapitosop. mukaiset yksityistiekilometrit	110,8	110,8	106,7

MAANKÄYTÖN SUUNNITTELU

Tehtäväalueen tavoitteena on maankäyttö laadukkaasti, ympäristöä säästävasti ja kustannustehokkaasti siten, että vähennetään ympäristövaikutuksia ja tarjotaan monipuolisesti elämisen edellytyksiä. Lopputuotteina ovat korkeatasoiset asuin-, yritys- ja yleiset alueet sekä kunnallistekniset järjestelmät. Maankäytön suunnittelun tehtävänä on kunnan yleis- ja asemakaavoitus sekä strateginen maankäytön suunnittelu.

Teema	Talousarviotavoite	Mittari	Toteuma 31.12.	Tilannepäivitys
Ympäristö ja kestävä kehitys	Painotamme yhdyskuntarakenteen täydentämistä nauhataajamassa ja joukkoliikenteen äärellä. Tehostetaan nykyinfran käyttöä ja pyritään vaikuttamaan kulkutapojen muutokseen. Kehitetään ilmastovaiikutusten arviointia ja välineitä kaavan laatimisen yhteydessä.	Joukkoliikenteen vaikutuspiiriin (500 m linja-autopysäkitä tai juna-ase- masta) sijoittuvan asemakaavoitetun asuntovarannon määrä prosentteina koko varannosta on yli 80 %.	Tavoite toteutuu hyvin. Joukkoliikenteen vaikutuspiiriin (500 m linja-autopysäkitä tai juna-ase- masta) sijoittuvan asemakaavoitetun asuntovarannon määrä prosentteina koko varannosta on 85 %.	Toteutuu
Kasvu ja elinvoima	Kaavoitamme monipuolisesti niin asunto- ja toimitilavarantoa kuin palvelutontteja.	Vuoden aikana valmistuu vähintään 6 kaavaa, jotka sisältävät asuntoja, toimitilaa ja vähintään yhden palvelutontin.	Tavoite on täyttynyt erinomaisesti ja kaavavarannon tilanne on parantunut. Vuoden 2023 aikana on lainvoimaistunut 12 asemakaavaa. Vahvistuneita ovat: Tamperentie 477, Moisiolammentie, 3 kpl Saikan kaavamuutoksia, Kujuntien kaavamuutos, Tontinjako- kaavat 2022, Ratavarsi ja Ehtookoto, Hinnonkuja, Humalamäki, Mäkisenpelto. Vahvistuneissa on keskustan kerrostalokorttelissa asuntoja ja liiketiloja, pientalotontteja kunnalle ja yksityisille ja kokonainen uusi pientaloalue, yksi yritystontti sekä julkisia palvelutontteja, joten monipuolisuustavoite täyttyy hyvin.	Toteutuu

Muut olennaiset tapahtumat

Rakennusalan heikko suhdanne viivästyttää hankekaavojen etenemistä ja lykkää niistä saatavia suunnittelumaksu- ja maankäyttömaksutuloja. Kohonnut kustannustaso näkyy kohonneina erityisalojen suunnitelmien hintoina, jotka ovat kaavojen läpi saamiselle välttämättömiä. Teknisen alan pätevän henkilöstön saatavuus on yhä vaikeampaa, mikä vaikeuttaa ja pitkittää rekrytointeja, hidastaa hankkeiden etenemistä ja lisää koulutuskustannuksia ja perehdytykseen käytettävää työresurssia. Tulevaisuudessa omien harjoittelijoiden kasvattaminen, määräaikaiset työsuhteet, ja oppilaitosyhteistyö on yhä tärkeämpää henkilöstön saatavuudelle.

Kunnan parantunut tontinluovutusmäärä mahdollisesti hillitsee tulevaisuudessa hajarakentamispainetta ja siitä aiheutuvia infran ja palvelujen kustannusten kasvua.

	TP 2022	TA 2023	TP 2023
Hyväksytyjen asemakaavojen yhteenlask. pinta-ala (ha)	12	30	51
Hyväksytyjen asemakaavojen yhteenlaskettu kerrosala (kem2)	22 000	80 000	88 900
Hyväksytyjen asemakaavojen kerrosala keskusta-alueella (kem2)	0	10 000	17 000
Käsitellyt suunnittelutarveratkaisut	30	30	20

RAKENNUS- JA YMPÄRISTÖVALVONTA

Rakennus- ja ympäristövalvonnan toiminta painottuu lakisääteisten viranomaistehtävien (kuten luvat, ilmoitukset ja valvonta-asiat) toteuttamiseen.

Rakennusvalvonnan tehtävänä on huolehtia kunnassa tarvittavasta rakentamisen yleisestä ohjauksesta ja neuvonnasta, valvoa kaavojen noudattamista, huolehtia rakentamisen ja muita toimenpiteitä koskevien lupien käsitlemisestä sekä osaltaan valvoa rakennetun ympäristön ja rakennusten kunnossapitoa ja hoitoa.

Ympäristövalvonta käsittelee ympäristön pilaantumisen vaaraa aiheuttavan toiminnan luvat, ilmoitukset ja rekisteröinnit. Ympäristönsuojelu huolehtii luonnon-, ilman- ja vesiensuojelusta, meluntorjunnasta sekä jätehuollon valvonnasta niin, että turvataan kestävästi kehittyvä, terveellinen ja viihtyisä sekä luontosuhteiltaan monimuotoinen luonnonympäristö.

Teema	Talousarviotavoite	Mittari	Toteuma 31.12.	Tilannepäivitys
Palveluiden ja toiminnan kehittäminen	Rakennusvalvonnan palvelun kehittäminen ja lupakäsittelyn sujuvoittaminen lupa- ja ilmoitusasioissa. Keinoina mm. neuvontatilaisuudet rakentajille/suunnittelijoille.	Kyselyyn perustuva asiakastytyväisyys 4/5	Asiakaskyselyn tuloksissa asiakastytyväisyys oli 3,9/5.	Toteutuu osittain
Ympäristö ja kestävä kehitys	Luonnon monimuotoisuuden vaalimiseen tähtäävien toimenpiteiden suunnittelu.	Valmistunut luonnon monimuotoisuusohjelma	Luonnon monimuotoisuusohjelma (Lumo-ohjelma) on valmistunut ja se on hyväksytty yhdyskuntalautakunnan kokouksessa 5.12.2023.	Toteutuu

Muut olennaiset tapahtumat

Rakennusalan heikko suhdanne näkyi rakennusvalvonnassa etenkin siinä, että kerrosalaltaan merkittäviä rakennushankkeita sekä uusia asuntoja tuovia hankkeita oli vähän. Käsiteltyjen lupien määrä ei kuitenkaan merkittävästi vähentynyt ja rakennusvalvonnassa saatiin myös vietyä eteenpäin pitkään vireillä olleita lupa-asioita. Lupiin liittyvää katselmustoimintaa ja jatkuvaa valvontaa tehtiin edellisvuosien tapaan. Rakennusvalvonta osallistui Asuntomessut Lempäälässä 2026 -hankkeessa ensimmäisiin rakentajavalintoihin. Uusi, 1.1.2025 voimaan tuleva rakentamislaki edellytti lainsäädäntöön perehtymistä ja sen mukanaan tuomiin muutoksiin valmistautumista. Rakennusvalvonnassa osa henkilöstöstä teki osittaista työaikaa vuoden 2023 aikana.

Ympäristönsuojelun henkilöstössä oli henkilöstövaihdoksesta johtuen resurssivajausta (0,5 htv) vuoden aikana. Ympäristönsuojelussa käsiteltiin ennakoitua enemmän lupa-asioita. Edellä mainittujen seikkojen takia kaikkia suunniteltuja valvontaohjelman mukaisia tarkastuksia ei saatu

tehtyä. Valvontaa vaativien kohteiden osalta oli huomionarvoista, että osa kohteista vaati useita tarkastuksia ja/tai toimenpiteitä vuoden aikana.

Ympäristönsuojelun edistämisen toimenpiteistä merkittävin oli Lempäälän ensimmäisen luonnon monimuotoisuusohjelman (lumo-ohjelma) hyväksyminen. Lumo-ohjelmaan on sisällytetty myös hiilinielujen vahvistamiseen liittyviä toimenpiteitä. Tämän lisäksi tehtiin myös mm. arvokkaiden luontokohteiden päivitysinventointeja 70 kohteen osalta sekä organisoitiin YLE:n Miljoona roskapussia -kampanjaan osallistuminen.

Rakennusvalvonta	TP 2022	TA 2023	TP 2023
Rakennusvalvonnan lupien määrä	298	300	267
Valmistuneiden asuntojen määrä	320	200	52
Työmaakatselmusten määrä	444	600	395
Rakennusvalvonnan ilmoitusten käsittely	377	350	269

Ympäristönsuojelu	TP 2022	TA 2023	TP 2023
Ympäristö- ja maa-aineslupapäätösten määrä	0	3	6
Ympäristönsuojeluviranomaisen lausunnot rakennusvalvonnan hakemusasioihin	40	60	52
Valvontaohjelman mukaisten valvontakäyntien määrä	21	20	17

INVESTOINTIEN TOTEUTUMINEN

INVESTOINNIT 1 000 €	TA 2023	Muutos	MTA 2023	Toteuma 2023	Poikkeama
Kiinteä omaisuus	-880	-5 900	-6 780	-6 435	-345
Irtain omaisuus	0	-700	-700	-646	-54
Talonrakennus ja liikuntapaikat	-10 575	4 638	-5 937	-6 115	178
Liikenneväylät ja viheralueet	-3 545	-375	-3 920	-3 444	-476
Kunta yhteensä, netto	-15 000	-2 337	-17 337	-16 640	-697

Kiinteä omaisuus	-880	-5 900	-6 780	-6 435	-345
Maan osto	-1 500	0	-1 500	-1 133	-367
Maan myynti	620	0	620	122	498
Lempäälä Areena	0	-5 900	-5 900	-5 302	-598
Kiinteistöjen liittymismaksut (ei palautettavat)	0	0	0	-122	122
Irtain omaisuus	0	-700	-700	-646	-54
Investointien bruttomenot	0	-700	-700	-700	0
Rahoitusosuudet yht	0	0	0	54	-54
Lempäälän Lämpö Oy, pääomasijoitus	0	-700	-700	-700	0
Osakkeen myynti, As Oy Karhumäki	0	0	0	54	54
Talonrakennus ja liikuntapaikat	-10 575	4 638	-5 937	-6 115	178
Investointien bruttomenot yht	-10 575	4 500	-6 075	-6 215	140
Rahoitusosuudet yht	0	138	138	100	38
Liikuntapaikkojen investoinnit	-50	0	-50	-25	-25
Halkolannotko	-1 300	-300	-1 600	-1 573	-27
Hakkarin alueen kokonaisuus	-625	0	-625	-719	94
Kiinteistöjen peruskorjaukset	-500	-360	-860	-907	47
Sääksjärven koulun peruskorjaus	-800	0	-800	-856	56
Sääksjärven koulukeskuksen kehittäminen	-6 500	4 500	-2 000	-2 055	55
Saikan päiväkoti ja koulu	-800	660	-140	-80	-60
Liikenneväylät ja viheralueet	-3 545	-375	-3 920	-3 444	-476
Investointien bruttomenot yht	-3 595	-375	-3 970	-3 749	-221
Rahoitusosuudet yht	50	0	50	305	-255
Yritysalueet	-65	0	-65	-86	21
Keskustan rakentaminen	-300	-110	-410	-439	29
Kaava-alueet	-2 780	-265	-3 045	-2 827	-218
Yleiset alueet	-450	0	-450	-397	-53
Yhteishankkeet	0	0	0	0	0
Kunta yhteensä netto	-15 000	-2 337	-17 337	-16 640	-697

	TA 2023	Muutos	MTA 2023	Toteuma 2023	Poikkeama
Lempäälän kunta yhteensä					
Investointimenot	-15 670	-2 475	-18 145	-17 221	-924
Investointitulot/ Rahoitusosuudet	50	138	188	405	-271
Investointitulot/ Omaisuuden luovutustulot	620	0	620	175	498
Investoinnit netto	-15 000	-2 337	-17 337	-16 640	-697

Investointityypit: U = uusinvestointi, L = laajennusinvestointi, K = korvausinvestointi

Investoinnin tavoitteet: PL = palvelumäärän lisäys, PP = palvelukyvyn parantaminen, TT = tuotannon tehostaminen

Aloitus- ja valmistumisvuosi: Jos investointi on jatkuvaluoteinen, niin vuosien kohdalla merkinnät < > ja tällöin hankkeella ei ole kokonaiskustannusarviota.

Hankeryhmä	Tyyppi U, L, K,	Tavoite PL, PP, TT	Aloitus- vuosi	Valm. vuosi
KIINTEÄ OMAISUUS				
Maan ostot Kunta hankki tilivuoden 2023 aikana maata runsaalla 1,1 milj. eurolla. Lisäksi kiinteän omaisuuden investointimenona on käsitelty Lempäälä Areenan kauppahinta (kiinteistön määräala + rakennus) 5.5 milj €. Kauppakirjassa sovitun loppukauppahinnan 0,4 milj. € maksaminen varainsiirtoveroineen tapahtui vuoden 2024 puolella, sillä kauppaehtoisissa sovittujen muutostöiden vastaanottaminen ja kohteen hallintaoikeuden siirtyminen Lempäälän kunnalle tapahtui vasta tammikuussa 2024.	U	PL/PP	<	>
Maan myynnit Vuoden 2023 tonttien luovutuksista kirjaantui investointiosaan tasearvoa vastavana määränä runsaat 0,1 milj.€	U	PL/PP	<	>
IRTAIMEN OMAISUUDEN HANKINTA				
Kunnanvaltuuston hyväksymä 700000 € pääomasijoitus tytäryhtiö Lempäälän Lämpöön toteutui marraskuussa 2023. Irtaimen omaisuuden tulona on esitetty myydyn huoneisto-osakkeen tasearvoa vastaava vajaan 54 000 € osuus.				
LIIKUNTAPAikka- JA TALONRAKENNUSINVESTOINNIT				
Liikuntapaikkojen investoinnit	U	PP/PL	<	>

<p>Halkolan liikuntapuiston 1.vaiheen rakentaminen saatiin päätökseen. 1. vaiheessa rakennettiin sisäänajo alueelle sekä reitistö, monitoimikentät (2kpl), skeittiramppi, pump-track -rata sekä meluvalli, hulevesirakenteet ja kasvillisuus.</p> <p>Hakkarin ulkoliikunta-alueelle valmistui keväällä tekonurmi-kenttä, mikä on FIFA:n laatuluokituksen täyttävä jalkapallokenttä. Kesällä olemassa olevat tenniskentät peruskorjattiin ja kentän alle asennettiin tekojääkentän jäädytysputket, tekojääkentän kylmäkontti ja siihen liittyvät asennukset saatettiin syksyllä loppuun. Tekojääkenttä saatiin käyttökuntoon loppuvuodesta. Hakkarin alueella olevien kunnan kiinteistöjen; koulun, liikuntahallin, urheilukentän ja tekojääkentän sähköliittymät yhdistettiin tekojääkentän rakentamisen yhteydessä. Sähköliittymien yhdistämisellä saadaan kustannussäästöjä, lisäksi se mahdollistaa tulevaisuudessa alueellisen energiayhteisön toteuttamisen. Hakkarin alueelle tehtiin pysäköinti- ja liikennesuunnitelma, selkeyttämään alueen pysäköintiä. Suunnitelman mukaiset muutostyöt toteutetaan vaiheittain seuraavina vuosina.</p> <p>Liikuntapaikkojen peruskorjauksille varattu vuosittainen investointimääräraha käytettiin Keskuskentän vanhojen aitaosuuksien uusimiseen.</p>				
<p>Saikantalo -rakennushankkeelle myönnettiin huhtikuussa käynnistyspäätös. Hankkeen KVR-urakkakilpailu käynnistyi keväällä ja lopulliset tarjoukset jätettiin joulukuussa. KVR-urakoitsijan valintapäätös tehdään alkuvuodesta 2024.</p>	U/K	PP/PT	2023	2026
<p>Sääksjärven koulukeskuksen kehittäminen</p> <p>Sääksjärven koulun laajennuksen rakennustyöt käynnistyivät lokakuun lopussa. Koulukeskuksen kehityshankkeen myötä alueen pysäköintialueille tulee muutoksia, pysäköinti tapahtuu jatkossa urheilukentän viereisellä parkkialueella. Pysäköintialueen muutostyöt toteutettiin kesällä, muutoksilla saatiin lisää pysäköintipaikkoja ja parannettua alueen turvallisuutta.</p> <p>Sääksjärven koulukeskuksen laajennushankkeen yhteydessä olemassa oleva koulurakennus peruskorjataan kesien 2023 ja 2024 aikana. Peruskorjausosuus käsitti vuonna 2023 nykyisen koulun aineenopetussiiven 2.krs tila- ja pintamuutokset talotekniikkatöineen.</p>	U/K	PL/PP/TT	2022	2024
<p>Kiinteistöjen peruskorjaukset</p> <p>Moision koulun uusi ilmanvaihtokonehuone ja ilmanvaihtosaaneeraus kilpailutettiin keväällä, mutta päätoteuttajaksi</p>	K	PP/TT	<	>

<p>valittu urakoitsija hakeutui konkurssiin ennen töiden alkamista, minkä vuoksi töiden aloitus viivästy. Ilmanvaihtokonehuone ja siihen liittyvät rakennustekniset työt saatiin valmiiksi syksyllä ja ilmanvaihtosaneerauksen talotekniset työt koulun joululomien aikana.</p> <p>Aurinkolinnan päiväkodin rakennuksen sisäpuoliset korjaustyöt on saatu valmiiksi 2022.</p> <p>Saturannan päiväkodin sisätilojen korjaustyöt on saatettu loppuun kesällä.</p> <p>Mattilan koulun vesikatteen kunnostustöitä ja Kuljun koulun puukoulun ulkomaalasta ei ollut mahdollista toteuttaa investointimäärärahoista.</p> <p>Museoraitin kunnostukseen varattu vuosittain 50 000 euroa käytettiin Tuiskun talon vesi- ja viemärisaneeraukseen sekä Hakkarin kartanon alueen valaisimien uusintaan.</p> <p>Lempäälän kunnalle myönnettiin ARA:n avustusta maakaasukohteiden lämmitystapamuutokseen, joko kaukolämpöön tai maalämpöön. Syksyllä 2023 toteutettiin Hakkarin kartanon lämmitystavan muutos maakaasusta kaukolämpöön, loput muutoskohteet toteutetaan vuonna 2024.</p>				
<p>LIIKENNEVÄYLÄT JA VIHERALUEET</p>				
<p>Yritysalueet</p> <p>Marjamäen alueen jalankulun ja pyöräilyn olosuhteita parannetaan sekä varaudutaan uimahallin tarpeisiin joukkoliikennehuomioiden. Suunnittelutyö toteutettiin yhteistyössä Ideaparkin kanssa. Muutostyöt toteutetaan vuonna 2024.</p>	U	PL/PP	<	>
<p>Keskustan rakentaminen</p> <p>Valtion avustama hanke Telkän Taipaleen sillan länsipuolisen yhteyden rakentaminen on saatu päätöksen alueen muun rakentamisen mahdollistamassa laajuudessa.</p> <p>Valtion avustama hanke Lempäälän keskustakehän jalankulun opasteet - Sujuva kulku muuttuvassa keskustassa. Kuntakeskustan jalankulun opasteet on asennettu maastoon.</p>	U	PL	2016	>
<p>Kaava-alueet</p> <p><u>Uudet alueet</u></p>	U	PL/PP/TT	<	>

<p>Hiiroksentien kaava-alueen infran muutostyöt toteutettiin alueen muun rakentamisen mahdollistamassa laajuudessa. Urakan taloudellinen loppuseelvitys on vielä tekemättä.</p> <p>Saikan alueen infran rakentaminen on käynnissä. Vuoden 2023 aikana toteutettiin Kuljuntien muutostöitä mm. kunnallistekniikan rakentaminen, Sarvikkaantien ja Ideaparkinkadun kiertoliittymät sekä uusi kävely- ja pyöräväylä Kuljuntien varteen. Kävely- ja pyöräväylän toteuttamiseen saatiin valtion avustusta. Rakennustyöt jatkuvat seuraavina vuosina katu- ja puistorakentamisella.</p> <p>Linnajärventien katusuunnitelmat on hyväksytty, alueen rakentaminen kilpailutetaan ja toteuttaminen aloitetaan vuonna 2024. Kävely- ja pyöräväylän toteuttamiseen saatiin valtion avustusta.</p> <p>Humalamäen kaava-alueen katujen ja puistojen suunnitelmat on hyväksytty. Hankkeelle on saatu ARA-infra -avustusta ja rakentaminen aloitetaan vuonna 2024.</p> <p><u>Saneeraus</u></p> <p>Tiilentie-Ruukintie-Väinämöisentien saneerauksen 2.vaihe toteutettiin yhteistyössä Lempäälän Veden ja Lempäälän Lämmön kanssa. Työt saatiin päätökseen.</p> <p>Annalantien saneeraus toteutettiin syksyllä 2023, päällystystyöt tehdään keväällä 2024.</p>				
<p>Yleiset alueet</p> <p>Vuodelle 2023 suunnitellut katujen päällystämiset urapaik-kaamalla saatiin päätökseen. Katuvalaisimia uusittiin ja vaihdettiin led-valaisimiin eri puolilla kuntaa mm. Kuljun Asematie, Tampereentie, Hollo, Tuuliala, Nurmisaari.</p> <p>Myllyrannan tapahtumapuiston esiintymislavan katoksen rakentaminen ei toteutunut. Urakkaan ei saatu toteuttajaa olemassa olevalla määrärahalta ja aikataulusta johtuen.</p> <p>Maakalan puistoväylä toteutettiin, viimeistelytyötä tehdään keväällä 2024. Puistoväylän rakentamisen yhteydessä toteutettiin osallistuvan budjetoinnin (Idearaha) mukainen kirsikkapuupuisto Maakalaan.</p>	U/L/K	PL/PP/TT	<	>